

Ευτύχης Μπιτσάκης Κατεβαίνοντας τον Αχέροντα*

Δεν είχαν ακόμα σβήσει οι φωτιές και τα αποκαΐδια, και η ΝΔ κέρδισε, έστω και με απώλειες, τις εκλογές. Η «βαθειά» συντηρητική Ελλάδα (αντιδραστικοί αγρότες, μικροαστοί, αστική τάξη, απόγονοι της δεξιάς της Κατοχής και της Χούντας, θρησκόληπτοι κ.λπ.) δεν ταρακουνήθηκαν από την καταστροφή των δασών και των καλλιεργιών. Από τη μεγαλύτερη μέχρι σήμερα καταστροφή στον ελληνικό χώρο.

Οι εκλογές έγιναν, η κυβέρνηση «αναβαπτίστηκε», η αξιωματική αντιπολί-

τευση περί αρχηγού ταλανίζεται, και το πρόβλημα των πυρκαγιών κοντεύει να ξεχαστεί. Τα γεγονότα είναι γνωστά. Δεν είναι όμως ίσως ανώφελο να επιχειρήσουμε μια αναζήτηση των αιτιών της καταστροφής.

Η Υπουργός εξωτερικών στην πρόσφατη διάσκεψη του ΟΗΕ για το περιβάλλον, επεχείρησε μια μοιρολατρική ερμηνεία του φαινομένου, η οποία, ως κολυμβήθρα του Σιλωάμ, θα ξέπλενε τη ΝΔ από τις αμαρτίες της. Κατά την κυρία Μπακογιάννη, «το μέλλον μπορεί να επιφυλάσσει ολοένα και περισσότε-

* Στο κείμενο αυτό ενσωματώθηκε ένα μέρος άρθρου δημοσιευμένου, με τον ίδιο τίτλο, στην εφημερίδα *Ελευθεροτυπία* (30/08/07).

ρες καταστροφές ως απόρροια των κλιματικών αλλαγών τα επόμενα χρόνια, σε έκταση για την οποία καμιά χώρα –ακόμα και η πιο ισχυρή– δεν θα μπορεί να προετοιμαστεί επαρκώς». Λησμονεί, όμως, η κυρία Υπουργός ότι δύο διεθνείς εκθέσεις είχαν προειδοποιήσει για την απειλή καταστροφικών πυρκαγιών και η κυβέρνηση δεν έκανε τίποτα για να τις αντιμετωπίσει (Σ. Βουραζέρης, *Πριν*, 30/09).

Φταίει, συνεπώς, η φύση ή ο θεός, ημείς απεκδυόμεθα παύσης ευθύνης, και συνεχίζουμε το εθνικό έργο μας στον «καλύτερο των δυνατών κόσμων».

Μήπως, όμως, η κυρία Μπακογιάννη έχει κάποιο δίκιο;

Πράγματι, σε ποιον κόσμο ζούμε; Το άρθρο του συναδέλφου Σταμάτη σκιαγραφεί με ενάργεια την πορεία του σημερινού κόσμου: Κρίση οικονομική, τέλος του κεύσινανισμού, νεοφιλελεύθερο δόγμα και αέναη λιτότητα, απελευθέρωση των αγορών και απορρύθμιση, απορρύθμιση και τάση διάλυσης του κράτους πρόνοιας, πόλεμοι υπέρ των «εθνικών οντοτήτων», οικονομικός αποκλεισμός μη αρεστών κρατών κ.λπ., κ.λπ. Ο παγκοσμιοποιούμενος ιμπεριαλισμός στην τυφλή πορεία του καταστρέφει, όπως πρόβλεψε ο Μαρξ, τις δύο μόνιμες πηγές του πλούτου: τη γη και τους ανθρώπους. Το περιβάλλον είναι ένα από τα θύματα της κεφαλαιοκρατικής παγκοσμιοποίησης. Και δεν πρόκειται μόνο για την μόλυνση της ατμόσφαιρας, της λιθόσφαιρας, της υδρόσφαιρας, για το φαινόμενο του θερμοκηπίου και την τρύπα του όζοντος, για

την επιδημία του καρκίνου ως αποτέλεσμα της ραδιενέργειας, των χημικών τροφών, του μολυσμένου αέρα. Η ληστρική εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών του πλανήτη, και προπαντός των ενεργειακών αποθεμάτων, οδήγησε σε νέους πολέμους και μπορεί να καταλήξει στην πυρηνική καταστροφή. Οι πυρκαγιές είναι, ως ένα βαθμό, συνέπεια της διατάραξης του ομαλού μεταβολισμού ανθρώπου φύσης (ξηρασίες, υπερθέρμανση, ακραία καιρικά φαινόμενα, κάψιμο δασών για την «απελευθέρωση» γης για γεωργική εκμετάλλευση, για τουριστικές κατοικίες, απέραντοι σκουπιδότοποι που αναφλέγονται κ.λπ., κ.λπ.).

Τι κάνουν λοιπόν οι «ηγέτιδες δυνάμεις» μπροστά σ' αυτή την πραγματικότητα; Στον ΟΗΕ «συναντήθηκαν» εκπρόσωποι 150 χωρών και η κυρία Μέρκελ τόνισε ότι «η κλιματική αλλαγή θα έχει δραματικές επιπτώσεις αν δεν δράσουμε αποφασιστικά». Προβλέπονται, λοιπόν, πλημύρες, ξηρασίες, πυρκαγιές και όλες οι πληγές του Φαραώ σε έξαρση. Και τι κάνουμε; Ο μέσος αμερικανός επιβαρύνει την ατμόσφαιρα με 20 τόνους διοξειδίου του άνθρακα, ο γερμανός με 10 κ.ο.κ. Για να διατηρηθεί η κλιματική ισορροπία θα πρέπει η επιβάρυνση κατ' άτομο να περιοριστεί σε 1,5 τόνο μέχρι το 2050. (Κάκια Μπαλή, *Αυγή*, 30/09). Αλλά το πρωτόκολο του Κιότο έμεινε γράμμα νεκρό από τις μητροπόλεις του καπιταλισμού – και προπαντός από τις ΗΠΑ. Εξάλλου, λήγει το 2012 και ο νέος γραμματέας του ΟΗΕ επιδιώκει νέα

συμφωνία. Να ελπίσουμε; Μάλλον όχι. Η δυναμική του καπιταλισμού οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στον όλεθρο, αν δεν υπάρξει ένα ισχυρό κίνημα των λαών που θα ανακόψει αυτήν την καταστροφική πορεία.

Αντικειμενικές αιτίες της καταστροφής της φύσης, και ειδικά για το ξέσπασμα των πυρκαγιών, υπάρχουν. Και στο βαθμό που υπάρχουν, υπεύθυνος είναι ο κόσμος τον οποίον υπηρετεί η πολιτική της ΝΔ. Ας επιχειρήσουμε τώρα να σκιαγραφήσουμε τα κύρια χαρακτηριστικά της ελληνικής «περίπτωσης».

Ο εκλογές έγιναν με φόντο «την ολόμαυρη ράχη» της Πάρνηθας, της Πεντέλης και του Ύμηττου. Γενικότερα με φόντο την καταστροφή μεγάλου μέρους των ελληνικών δασών. Αιτίες: χωματερές, εμπρηστές, τυχαία συμβάντα κ.λπ. Καταστροφικά αποτελέσματα, εξ αιτίας της ανικανότητας του κρατικού μηχανισμού κ.λπ. Η «ερμηνεία» όμως αυτή δεν ισχύει ειδικά για την Πάρνηθα, την Πεντέλη και τον Ύμηττό. Στις περιπτώσεις αυτές η πλέον εύλογη ερμηνεία είναι ο εμπρησμός. Εμπρησμός, επειδή ό,τι καίγεται –το φανερώνει το παρελθόν– δεν αναδασώνεται: χτίζεται.

Γιατί όμως πρέπει να κάψουμε τα δάση για να «χτίσουμε»; Επειδή δεν χωράμε στο Λεκανοπέδιο: Νέος, λοιπόν, ταξικός διαχωρισμός: Οι φτωχοί να στοιβάζονται στο Περιστέρι και στην Πετρούπολη. Οι παλαιοί πλούσιοι και οι νεόπλουτοι, να ανηφορίζουν στα Βόρεια Προάστεια.

Καίγοντας ανηφορίζουμε στα τρία βουνά που προστατεύουν το Λεκανοπέ-

διο, εξυπηρετούμε τους συμπαθείς νεόπλουτους, αποκομίζουμε κέρδη, οι οικοπεδοφάγοι, οι δήθεν ιδιοκτήτες και οι κατασκευαστές. Γιατί, όμως, δεν χωράμε στο Λεκανοπέδιο; Το ερώτημα μας οδηγεί στην καρδιά του προβλήματος, σημερινού μιν, αναγόμενου όμως στη δεκαετία του '50.

Στην διάρκεια του εμφύλιου, οι κάτοικοι των ορεινών χωριών διώχτηκαν από τις εστίες τους. Η φτώχεια και η τρομοκρατία ήταν στη συνέχεια μια δεύτερη αιτία της εσωτερικής «μετανάστευσης», δηλαδή της αποψίλωσης της υπαίθρου και της απαρχής της δημιουργία των σύγχρονων άθλιων ελληνικών πόλεων, και προπαντός της Αθήνας. Αλλά η εποχή αυτή ήταν η απαρχή της ανασυγκρότησης και ανάπτυξης του Ελληνικού καπιταλισμού, ο οποίος είχε ανάγκη από «χέρια». Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ήταν πρωτοεργάτης του ελληνικού «Θαύματος». Έτσι, μπορούμε σήμερα να καυχηθούμε ότι έχουμε την παγκόσμια πρωτιά: ο μισός πληθυσμός της χώρας να ζει (τρόπος του λέγειν) στην πρωτεύουσα. Οι συνέπειες είναι γνωστές και τις υφιστάμεθα: τα άθλια κουτιά (διαμερίσματα), το θόρυβο και το νέφος, τη μοναξιά και την πολιτισμική υποβάθμιση, την υπογεννητικότητα, τις νέες ασθένειες κ.λπ., κ.λπ.

Αυτή είναι η μια, η ορατή πλευρά του προβλήματος. Και αυτή επικαλύπτει το βαθύτερο πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας. Πώς πραγματοποιήθηκε η «συσσώρευση», η οποία αποτέλεσε το θεμέλιο της μεταπολεμικής πρωταρχικής «ανάπτυξης»: Με την

αμοιβή της εργατικής δύναμης κάτω από την αξία της και με την πώληση των αγροτικών προϊόντων επίσης κάτω από την αξία τους. Και ποιος ήταν ο χαρακτήρας της περιφέρειας ανάπτυξης; Αναρχία, έλλειψη στρατηγικής, επιδίωξη του άμεσου κέρδους. Οικονομία της αρπακτής. Αντίστοιχα, αναδιάρθρωση των καλλιεργιών χωρίς προοπτική, μονοκαλλιέργειες με ό,τι αυτό συνεπάγεται (οικονομική αβεβαιότητα, καταστροφή της βιοποικιλότητας κ.λπ.). Έτσι, χάριν της «προόδου» συνεχίστηκε μια διαδικασία καταστροφής της ελληνικής υπαίθρου και των ελληνικών πόλεων. Και σήμερα; Αποβιομηχάνιση, εισβολή των πολυεθνικών, ηγεμονία του τραπεζιτικού κεφαλαίου και μια νέα γενιά μισθωτών των 500, 600 και 700 ευρώ. Ανεργία, αβεβαιότητα, μια γενιά της περιπλάνησης, χωρίς προοπτικές και μέλλον. Και τι θα γίνει με τη γεωργία, όταν θα σταματήσουν οι επιδοτήσεις; Οι κτηνοτρόφοι θα σφάξουν τα ζώα τους. Οι ελαιοπαραγωγοί; Οι γεωργοί της Θεσσαλίας; Οι βαμβάκοπαραγωγοί; Θα γίνουμε εν τέλει μια χώρα «υπηρεσιών»; Ίδού οι αριθμοί: Τριτογενής τομέας, 65,1%. Δευτερογενής, 22,5%. Πρωτογενής, 12,4%. Λοιπόν;

Επιστρέφουμε στις πυρκαγιές. Υπήρχε ο αναγκαιός εξοπλισμός; Υπήρχαν 3,5 δις για την περίφημη Ολυμπιάδα. Για την πυροσβετική; Είχε υπάρξει καθαρισμός του υπο-ορόφου, είχαν γίνει αντιπυρικές λωρίδες, υδατοδεξαμενές; Συνολικά: Υπήρχε προετοιμασία, σχέδιο δράσης και συντονισμός, για να μην αναφερθούμε στην έλλειψη χαρτογράφησης

των δασών, στην ανυπαρξία κτηματολογίου, στην ατιμωρησία των καταπατητών; Για να μην αναφερνούμε, τέλος, στον αποχαρακτηρισμό δασικών εκτάσεων και στην απόπειρα αναθεώρησης του άρθρου 24 του Συντάγματος.

Τα γεγονότα και οι απαντήσεις είναι γνωστά και η κυβέρνηση (προηγούμενη και σημερινή) μοιράζει δήθεν αποζημιώσεις. Ειδικά ο κ. Σουφλιάς παρουσίασε ένα παιδαριώδες σχέδιο ανασυγκρότησης της Πάρνηθας, καθορίζοντας ημερομηνίες για τις διάφορες φάσεις της επιχείρησης, σχέδιο που μόνο τη θυμηδία θα μπορούσε να προκαλέσει.

Εν τέλει, κυβέρνηση και αντιπολίτευση αναλώθηκαν σε αλληλοκατηγορίες. Η κυβέρνηση αναλώθηκε και σε προεκλογικές ελεημοσύνες και σε σπασμωδικά μέτρα (ή υποσχέσεις για μέτρα) χωρίς προοπτική. Αλλά το πρόβλημα είναι: Θα υπάρξει μια προσπάθεια ανασυγκρότησης της υπαίθρου με βιώσιμες (οικονομικά) καλλιέργειες και με σεβασμό των φυσικών αποθεμάτων; Τι θα γίνει με τις μονοκαλλιέργειες; Ως τότε θα αντέξουν με το κόσμιο των επιδοτήσεων και με την εξάντληση των εδαφών; Και πώς θα κρατηθούν οι τελευταίοι κάτοικοι των χωριών και πώς θα ξαναζωντανέψουν τα χωριά, πηγή οικονομικού πλούτου και πολιτισμού;

Κυβέρνηση και αντιπολίτευση περί άλλα τυρβάζουν. Ειδικά η κυβέρνηση της ΝΔ συνεχίζει την πολιτική των «μεγάλων έργων» (δρόμοι, αεροδρόμια, λιμάνια, υποθαλάσσια αρτηρία στη Θεσσαλονίκη, εκτροπή του Αχελώου κ.λπ.), τυφλή και αδιάφορη μπροστά στη συρ-

ρίκνωση του παραγωγικού τομέα, τη διαδικασία εκπτώχευσης και ερήμωσης της υπαίθρου και τις τραγικές συνθήκες διαβίωσης στις ελληνικές πόλεις. Τυφλοί κατεβαίνουμε τον Αχέροντα.

Και η Εκκλησία, «πνευματικός ταγός», θεματοφύλακας των «ιερών παραδόσεων του γένους»; Οι άγιοι πατέρες διεκδικούν δημόσια έκταση στον Υμηττό για την κατασκευή συνοδικού κέντρου (ξενώνες κ.λπ.), έκταση 67.000 τμ. Ο Υμηττός «αποτελεί τη Γη της Επαγγελίας» για την Εκκλησία, η οποία διεκδικεί για άμεση αξιοποίηση, επίσης, 10.000 στρέμματα στην πυρπολημένη Πάρνηθα. Αντιστοίχως, πρόκειται να πουλήσει 25.000 στρέμματα στη Νέα Μαγνησία για τουριστική εκμετάλλευση (εγκαταστάσεις, γκολφ κ.λπ.). Στην μακρινή Κρήτη, η Μονή

Τοπλού εκχωρεί 25.000 στρέμματα για ξενοδοχεία και τρία γήπεδα γκολφ, χωρίς να νοιάζεται για την καταστροφή των γεωργικών καλλιεργειών: Ένα γήπεδο γκολφ καταναλώνει νερό όσο μια πόλη 12.000 κατοίκων. Επίσης, η Εκκλησία διεκδικεί περισσότερα από 49.000 στρέμματα στο νομό Ηρακλείου. Τέλος (δηλαδή όχι τέλος), η Μονή Μεγίστης Λαύρας του Αγίου Όρους παραχωρεί στη Σκύρο 40.000 στρέμματα για την εγκατάσταση 111 ανεμογεννητριών, αδιαφορώντας για τις αντιδράσεις των κατοίκων (*Το Βήμα*, 30/09/07).

Εν τω μεταξύ, η «Ελλάδα Ταξιδεύει». Ταξιδεύει τυφλή, κατεβαίνοντας τον Αχέροντα. Να ελπίσουμε σε κάποια αφύπνιση των θυμάτων της «μεταμοντέρνας» εποχής: